

CAPUT XVII.

UTRUM OPUS, EX VOTO FACTUM, MELIUS SIT,
MAGISQUE MERITORIUM.

1. Hæc quæstio videtur ex parte pertinere ad effectus voti; tamen quia necessaria est ad excellentiam et utilitatem voti explicandam, ideo ad complementum hujus libri necessaria visa est. Videri ergo potest non esse melius operari ex voto: quia non est melius operari ex præcepto; ergo neque ex voto; videtur enim eadem ratio, convenienti enim in virtute imponendi necessitatē seu obligationem. Antecedens autem patet, quia melius est opus consilii quam opus præcepti; hac enim ratione consilia dicuntur esse de meliori bono, et ob eamdem causam eorum observantia spectat ad statum perfectionis, præcepta vero ad communem ordinem vitæ Christianæ. Secundo, quia si esset melius, maxime quia ratione voti adjungitur bonitas religionis: sed hoc non sufficit; ergo. Probatur minor, quia etiam juramentum addit actu bonitatem religionis, et tamen non propterea est opus excellentius implere promissionem juratam, quam simpli- cem; imo inter homines hoc posterius pluris existimatur, et ideo quo homo est insignioris virtutis, eo minus necessarium existimatur in eo juramentum, quia simplex verbum sufficit. Tertio argumentor, quia licet ex honestate voti videatur crescere bonitas vel honestas actus, multum tamen minuitur ex necessitate imposta per votum, et hoc videtur esse majoris ponderis in moralibus actibus, quatenus tales sunt, quia per libertatem constituantur in esse morali, et quo major est libertas, eo bo- nitas et meritum augmentur intensive; aliud autem augmentum est extensivum, quod minoris momenti est; ergo pensatis omnibus, non est melius opus ex voto factum. Unde ait Prosper, lib. 2 de Vit contempl., c. ult.: *Sic abstinere vel jejunare debemus, ut non nos vel abstinendi vel jejunandi necessitati subdamus.*

2. *Waldus.* — *Opinio Armachani expenditur, et impugnatur.* — *Expenditur duplex bo- nitas quæ in voto reperitur.* — Propter haec Armachanus, ut refert Wald., lib. 3 Doct. fi., cap. vigesimo primo, dixit actum non crescere in perfectione, vel in ratione meriti ex additione voti. Unde æquiparabat votum juramento, ut concluderet quod, sicut non est melius facere opus ex juramento, ita neque ex voto. Hanc vero sententiam damnat ibi Wald., ut

contrariam religioni et divinæ justitiae, et ex Augustino aliqua in illius impugnationem adducit, que partim ad presentem quæstionem, partim ad tractandam capite sequenti pertinent. Ut ergo veram sententiam declaremus, adverto hic posse fieri comparationem, vel in bonitate, vel in merito, quia non semper hæc uniformiter se habent; nam potest actus in bonitate excedere, et non in merito, ex defectu libertatis, vel alterius conditionis ad meritum requisitæ. Bonitas etiam duplex spectari potest in actu ex voto facto: una intrinseca, quam vogant ex genere, seu ex ob- jecto proprio, qualis est bonitas temperantiae in jejunio promisso, vel misericordiae in ele- mosyna ex voto facta; alia esse potest bonitas extrinseca addita ex fine divini cultus et ordinatione voti. Potest ergo prior bonitas præcise sumpta comparari ad se ipsam existentem sub voto, et sic non est, proprie loquendo, major neque minor, quia licet circumstantia voti honesta sit, et ideo per se non possit minuere alteram bonitatem, tamen est omnino acci- dentaria et extrinseca, et ideo non auget quasi intensive illam bonitatem. Unde non in hoc sensu movetur quæstio, sed de augmento ex- tensivo per additionem novæ bonitatis.

3. *Prima assertio: opus factum ex voto me- lius est saltem extensive, aliquando vero etiam intensive.* — Dico ergo primo: opus factum ex voto melius est saltem extensive, quam sine voto factum, interdum vero etiam intensive. Assertio est D. Thomæ, art. 6, et ibi Cajet. et Soto. Idem D. Thomas optime, Opus. 17, c. 41, et Opus. 18, c. 42; et omnes Scholastici, in 4, d. 38, præsertim Major, q. 4 Suppl., q. 1, art. 3, dub. post sextam conclusionem. Probatur primo ex Scriptura, consulente votum, Psal. 75: *Vovete et reddite.* Unde sic col- ligit D. Thomas: consilium est de meliori bo- nō; sed Deus consultit facere votum; ergo etiam consultit facere rem ex voto; ergo opus sic factum est melius quam sine voto. Et confirmatur primo, quia per illud opus sic factum impletur duplex consilium, scilicet faciendi tale opus, et faciendi ex voto, vel etiam potest impleri præceptum et consilium, quod de se melius est quam solum præceptum im- plere. Item confirmatur eadem ratio, quia alias frustra fierent vota, si opera non fierent inde meliora. Quam rationem late prosequitur et exaggerat Wald. supra; sed responderi posset, habere votum alios fructus, et ideo non esse frustra; sed vis hujus illationis pa- tebit ex dicendis.

CAP. XVII. UTRUM OPUS EX VOTO FACTUM SIT MELIUS ET MAGIS MERITORIUM.

821

4. Secundo probatur ex Augustino, epist. 43, ubi multa de hoc argumendo attingit, et inter alia dicit: *Reddite quod voristis;* et infra: *Neque enim quod redditis, reddendo mi- nuerit, sed potius servabitur et augebitur;* et infra: *Priusquam esses voti reus, liberum erat, ut essem inferior, quamvis non sit gratulanda libertas, quæ fit ut non debeatur, quod cum lucro redditur.* Igitur, teste Augustino, opus, quod ex voto redditur, augetur; et reddere illud opus, ut debitum, est lucrari, compara- tionē facta ad idem opus libere et sine debito voti factum, unde infra subjungit: *Minor tunc esses, non pejor,* utique sine voto. Possunt ta- men ex eodem loco in contrarium induci verba illa: *Nunc vero quia tenetur apud Deum sponsio tua, non te ad magnam justitiam invi- to, sed a magna iniustitate deterreo.* Illis enim verbis indicare videtur Augustinus, non esse magnam justitiam servare votum, id est, non esse opus magnæ perfectionis, quia jam est magnæ necessitatis. Sed ibi comparat obser- vationem voti cum emissione illius, in qua compariatione vere dici potest majus opus esse vovere, quam votum servare, non solum quia illud prius est minoris necessitatis, et majoris voluntatis, seu libertatis, sed etiam quia per votum quodammodo offertur ipsa voluntas et potestas, per observationem autem fructus ejus, ut statim circa rationes D. Thomæ dice- mus. At comparando observationem voti ad opus per quod observatur, nude sumptum, sic non negat, imo confirmat Augustinus augeri justitiam operis per voti adjectionem. Et hoc confirmat idem Augustinus, lib. de Sanct. Virg., c. 8, ubi de ipsa virginitate ait, non ideo honorari quia virginitas est, sed quia Deo dicata est, ut latius ibi prosequitur.

5. *Probatur assertio ratione.* — Unde pro- batur tertio ratione, quia opus, quo votum im- pletur, habet totam honestatem quam per se haberet sine voto, et præterea habet honesta- tem voti, per quam consecratur Deo, et fit opus religiosum; ergo simpliciter augetur in bonitate. Et ideo dixi hoc augmentum semper esse extensivum, quia est per multiplicatio- nem bonitatum; aliquando vero posse esse intensive, quia sepe bonitas, quæ per votum additur, major est quam intrinseca bonitas actus, ut in jejunio ex voto melior est ho- nestas religionis quam temperantiae. Non ta- men semper ita est, quia si actus amoris Dei vel fidei ex voto fiat, melior est bonitas chari- tatis vel fidei, quam religionis, et ita solum ibi relinquitur augmentum extensivum. Et

ideo D. Thomas, in sua prima ratione, quæ cum haec fere coincidit, limitare videtur compariationem ad actus inferiorum virtutum moraliū secundum se, vel ex voto factos, quia ex latria habent majorem nobilitatem; tamen cum proportione explicata comparatio et ratio possunt generaliter procedere.

6. *Objectio.* — *Responsio.* — Sed objicit Major supra, quia sine voto possunt actus alia- rum virtutum æque referri ad divinum cul- tum, sicut cum voto; ergo illa ratione non satis probatur melius esse opus ex voto, sed melius esse opus relatum ad meliorem fiuem, vel ad plures fines honestos, quod longe diver- sum est. Consequentia videtur clara; et ante- cedens probatur, quia jejunium spontaneum et sine voto potest referri ad divinum hono- rem, et virginitas potest consecrari Deo per firmum propositum sine voto. Quo argumen- to convictus, negat rationem esse efficacem, cum tamen in principio eadem fere ipse uta- tur ad confirmandam conclusionem. Respon- deo igitur, compariationem (ut dixi) esse in- telligendam cæteris paribus, et sic solidam esse rationem; nam tota illa relatio ad cultum Dei, quæ potest sponte fieri in jejunio, virgi- nitate, et similibus; sine voto, potest etiam fieri, et fit ex vi voti, si cum perfectione ob- servetur, et ultra illam addit votum propriam quamdam ordinationem, et honestatem reli- giosam, quam non habet actus absque illo fac- tus, etiam relatus ad cultum Dei: est autem hæc peculiaris ordinatio voti, quæ ex obliga- tione nascitur, quia per illam manet talis ac- tus ad divinum cultum specialiter deputatus, et inde habet speciale honestatem. Quæ ita declaratur: nam servare Deo fidelitatem est peculiaris honestas religionis, et quæ in nulla alia relatione ad cultum Dei reperitur, nisi in observatione voti; ergo, cæteris paribus, actus ex voto ex hac parte melior est.

7. Et ad hoc confirmandum juvare possunt secunda et tertia ratio D. Thomæ, quæ in eamdem fere coincidunt, scilicet quod per votum datur Deo non solum fructus, sed etiam arbor, qua similitudine utitur Anselmus, li- bro de Similitudine, capit. 88, ad explicandum, per votum non tantum offerri Deo ac- tum, sed etiam potestatem, et inde infert me- lius esse opus monachi (utique ut mona- chus est) quam laici. Similisque alia ratio esse videtur, quod per votum firmatur vo- luntas in bono proposito, et ita perficit ipsum propositum, et consequenter opus ejus. Quas rationes impugnat etiam Major, quia sine

voto potest fieri firmum propositum, et quia secularis sine voto potest se et sua dare seu offerre Deo. Et hinc digreditur ad probandum, opus secularis hominis posse esse aequum bonum ac religiosi: sed haec disputatio extra rem est, quia hie solum agimus de honestate quam habet opus ex vi voti, comparatione illius, quod non fit ex voto, sive fiat a secularibus, sive a religiosis; nam et illi possunt operari ex voto, et isti non ex voto. Alia vero quæstio de sola circumstantia personæ ratione status infra suo loco tractabitur. Deinde adverto, illis duabus rationibus immediate probari votum ipsum esse perfectissimum actum, et saepè majoris meriti apud Deum, quam sit facere opus illud, quod per votum promittitur; nihilominus tamen consequenter confirmant optime conclusionem positam, nam illa perfectio redundat in opus quo observatur votum, quia, eo ipso quod homo obtulit et obli-gavit Deo suam potestatem, et altiori ratione virtutis operatur, quando Deo reddit fructum illius potestatis, et cum majori stabilitate animi operatur. Et ita haec rationes ad priorem quodammodo revocantur, et illam magis confirmant. Et ita facile applicatur eadem responsio ad objectiones Majoris, tum quia licet sine voto possit haberi propositum omnino determinatum, non tamen potest habere illam specialem firmitatem quam præbet votum; cum voto autem utraque habetur; tum etiam quia, licet homo se offerat totum Deo sine voto per actualem relationem, non tamen per specialem obligationem, sicut facit per votum.

8. Denique solet assertio confirmari, quia omissionis operis voto promissi est majus peccatum quam si non esset promissum; ergo etiam facere illud est majus bonum, quia oppositorum debet esse proportionalis ratio, et quia major malitia privat majori bonitate. Sed neque haec ratio placet Majori, quia alias (inquit) probaret melius esse quodlibet opus præcepti quam consilii. Sed nihilominus mihi placet ratio pro subjecta materia, quidquid sit de formaliter illatione. Loquimur enim de eodem opere, et ceteris paribus. Item loquimur de augmentatione peccati secundum novam speciem malitiae. Nam omissione jejunii voto promissi sacrilegium seu irreligiositas est, quam malitiam non haberet secluso voto; ergo etiam in actu jejunii contrario est major bonitas ratione voti. Et ita rationem hanc non solum approbat, sed etiam exaggerat Wald. supra, quia repugnat divinae justitiae et benignitati,

quod transgressionem voti plus puniat, et observationem non amplius remuneret. Unde non obstat objectio Majoris, tum quia præceptum per se non addit specialem bonitatem, sed eamdem sub necessitate constituit; tum etiam quia si comparatio fiat in eodem opere, ac ceteris paribus, consequens illud verum est, ut dicam in solutione ad primum; si autem comparetur opus consilii majoris perfectionis cum inferiori opere præcepto, comparatio non est ad rem.

9. *Objectio.* — *Solutio.* — Sed dicit tandem aliquis: opus, quo impletur votum, saepè fit sine ulla memoria voti, et sine ulla relatione ad ejus observationem; ergo tunc saltem non est melius quam si non esset promissum. Patet consequentia, quia major bonitas non est in actu exteriori seu imperato, nisi per denominationem ab imperante; ergo, seclusa bonitate propria imperii de observatione voti, non potest melius fieri opus quo votum solvit. Respondeatur concedendo totum: quia non de materiali observatione voti, sed de formaliter loquimur, quæ requirit actualem voluntatem, vel saltem virtualem servandi votum. Et ideo non diximus, opus cum voto factum esse melius, sed opus ex voto factum; non fit autem ex voto, nisi fiat ex voluntate servandi votum. Itaque quando observatio voti est tantum materialis, dici poterit opus aptum, ut melius fiat ratione voti quam nude, licet actu non habeat illam bonitatem ex defectu operantis; quando vero opus fit ex intentione servandi votum, tunc est actu melius. Quomodo autem fiat haec major bonitas per intentionem illam actualem, et quomodo per virtualem, et an sit per bonitatem intrinsecam, an per denominationem extrinsecam, non pertinet ad hunc locum explicare, sed ad 1. 2, q. 18 et 19.

10. *Secunda assertio: actum ex voto factum, ceteris paribus, magis esse meritorium quam absque illo.* — Dico secundo, actum ex voto factum, ceteris paribus, magis esse meritorium quam factum absque voto. Ita docent divus Thomas et Doctores allegati, et aliqui putant esse rem certam contra haereticos, qui putant vota esse inutilia ad omnem spiritualiter fructum. Sed ut gradum hujus certitudinis declaremus, distinguere oportet de merito essentialis et accidentalis præmii. Si ergo loquamus indistincte de alterutro horum, sine dubio est conclusio certissima, et oppositum tanquam erroneum damnat divus Thomas, Opusc. 17, c. 11, 13 et 13, et Opusc. 18, c. 12. Et probatur ex dictis, quia bonum opus,

si aliae conditiones concurrant, est meritorium; ergo quo melius fuerit, si cetera sint paria, erit magis meritorium. Quæ ratio ad minimum concludit de præmio accidentalali.

11. *Cætera opera moralia non mereri præmium essentiali, sed solam charitatem, asserunt aliqui.* — *Excluditur talis opinatio.* — De præmio vero essentiali, qui existimant bona opera moralia non mereri hoc præmium, sed solam charitatem, vel si hoc tribuat alii operibus, solum esse per extrinsecam denominationem ratione charitatis imperantis, et juxta gradum et valorem ejus; qui hoc (inquit) modo opinantur, consequenter dicent, non esse magis meritorium, quoad essentiale præmium, opus ex voto factum, nisi quatenus regulariter fit ex majori charitate actuali, quia tale meritum formaliter tantum est in actu a charitate elicito, juxta illam sententiam. Verumtamen illud fundamentum a nobis non probatur, ut latius diximus in Opusculis, reflect. 1, et in tract. de Gratia iterum ostendimus. Ideoque omnino verum censemus, opus ex voto factum esse magis meritorium etiam præmii essentialis, etiamsi status gratiæ et affectus charitatis æquales sint. Et revera D. Thomas, et Cajetanus, art. 5, de hoc merito loquuntur, et juxta communem usum Theologorum in hoc sensu est sermo, quoties de merito absolute loquuntur. Item necesse est D. Thom. loqui, supposita æquali charitate; nam, si excessus meriti solum esset ex excessu charitatis, sine dubio saepè accidit ut qui non habet votum, ex majori affectu charitatis operetur; ergo ex vi voti nulla posset regula majoris meriti constitui; quod enim cum obligatione major affectus charitatis adjungatur, et accidentarium est, et incertum, etiam regulariter. Nam, licet ipsa voti emissio frequenter sit signum majoris affectus charitatis, tamen in ipso actu, qui ex voto fit, non est cur dicamus regulariter conjungi illum majorum affectum charitatis. Et præterea de ipso voto incredibile est non esse meritorium præmii essentialis, neque plus mereri qui promittit castitatem, quam qui dat unam eleemosynam, si alioqui affectus charitatis ad Deum idem est.

12. *Opus ex voto esse magis meritorium quam sine illo, si fiat ex voto formaliter.* — *Objectio.* — *Solutio.* — Est autem assertio intelligenda, sicut prior, de formaliter observatione voti; quia materialis observatio non videatur augeri, quoad meritum, propter solum habitum voti (ut sic dicam); nam si votum

non influit in actum, non tribuit illi bonitatem; ergo nec meritum. Dices, statum personæ religiosæ, vel dicatae Deo per votum, sufficere ad augmentum meriti. Respondeo falsum esse assumptum, quia solum de statu gratiæ et sanctitatis id conceditur a Theologis (aliquibus etiam in hoc repugnantibus); status autem voti aut perfectionis per se non sanctificat formaliter animam, nec facit dignam vitæ æternæ; ergo si religiosus non operetur ut religiosus, non erit actus ejus magis meritorius propter solum statum. Requiritur ergo aliqua relatio ex voto, et fortasse sufficiet virtualis, quod generale est, et spectat ad materiam de Merito.

13. Et juxta hæc accipiendum est quod D. Thomas, d. art. 6, ad 2, ait, licet post votum factum displiceat fecisse, et opus ipsum sine tristitia et aliqua displicentia non fiat, nihilominus esse magis meritorium, quam si absque voto omnino sponte fieret. Hoc enim intelligendum puto cum limitatione, scilicet, quantum est ex circumstantia voti: nam cum jam non sint cetera paria, saepius contingere poterit ut sit magis meritorium integra voluntate operari sine voto, quam cum imperfecta ex voto. Nam quod fit cum tedium et displicentia, frequentius fit remissus et indebitus. Et ideo, ut securius sit meriti augmentum, oportet operari juxta consilium Pauli, 2 Cor. 9: *Non ex tristitia aut ex necessitate, hilarem enim datorem diligit Deus.* Contingere autem potest ut voluntas tanta fortitudine resistat difficultati et tristitiae occurrenti in observatione voti, ut inde non minuatur, sed augeatur meritum. Quod maxime accidit quando displicentia illa non ex animi tepiditate, aut mala consuetudine, sed ex causa extrinseca vel involuntaria provenit.

14. *Fit satis argumentis.* — *Ad primum.* — Ad primum ergo argumentum in principio possumus respondet negando assumptum. Non enim verum est, opera, quæ sunt præcepta, esse minus perfecta, quam ea quæ sunt sub consilio; quin potius illa ex suo genere, ac ceteris paribus, meliora sunt, quia habent fructum obedientiæ, et majorem connexionem cum charitate, et majorem etiam necessitatem et honestatem virtutis. Cum ergo consilia dicuntur esse de meliori bono, non comparantur ad præcepta, sed comparantur ad alia bona illis repugnantia, ut notavit Gerson., 3 p., tract. de Statu perfect., alphab. 67, litter. S. Quod si comparatio fiat ad præcepta, intelligenda est cum inclusione, non

cum præcisione, id est, melius esse consilia simul cum præceptis servare, quam sola præcepta. Unde ipsa consilia ad hoc ordinantur, ut præcepta faciliter observentur, de qua re videri potest D. Thomas, Opusc. 17, c. 6. Vel intelligendum est respectu diversorum et inæqualium operum: sic enim opus consilii sæpe est melius quam opus præceptum, licet non sit tam necessarium. Tamen respectu ejusdem operis boni, præceptum auget bonitatem, quantum est de se.

15. *Ad secundum.* — Ad secundum negatur minor; nam, cæteris paribus, honestas religionis addita actui sine dubio auget moralem valorem ejus. Ad exemplum autem de jureamento, imprimis non est omnino eadem ratio, quia opus, quod sub juramento promittitur, non ita ordinatur ad cultum Dei, sicut opus quod per votum promittitur, ut tractatu præcedenti tactum est. Dico vero ulterius, si opus fiat ex speciali reverentia juramenti, et ad illud implendum, ex hac parte etiam augeri meritum, si in aliis sit æqualitas.

16. *Ad tertium.* — Ad tertium de diminutione libertatis, negamus, votum, propriè locando, minuere libertatem, quatenus consistit in indifferentia operandi, quia solum inducit obligationem; obligatio autem non inducit necessitatem repugnantem prædictæ indifferentiæ, quia ipsa obligatio cum perfecta indifferentia impletur. Et licet obligatio magis moveat, tamen quia tota illa motio est ex parte objecti, et non determinat potentiam, non minuit proprie libertatem. Ac denique aliunde ex parte objecti auget voluntarium, quod multum confert ad meritum. Addo etiam, ex voto nasci occasionem novi usus libertatis, quia homo libere vult non solum actum jejuniū exercere, verbi gratia, sed etiam fidelitatem et religionem ad Deum. Et præterea semper potest homo, si velit, habere hanc voluntatem quasi reflexam ita faciendo quod promisit, ut etiam faceret, quamvis non promisisset, atque ita semper potest habere omnem usum libertatis.

17. *Expositio D. Thomæ ad locum Prosperi.* — *Germanior explicatio ad locum Prosperi.* — Ad Prospérum respondet D. Thomas, d. art. 6, ad 4, illum fuisse locutum de necessitate coactionis, quia statim subjungit: *Ne jam non devoti, sed inviti, rem voluntariam faciamus.* Huic vero expositioni obstat, quia Prosper aperte loqui videtur de necessitate voluntarie assumpta, ut patet ex illis verbis: *Ut non nos necessitati subdamus; at in necessitate coactio-*

nis subdimur potius ab alio, quia provenit ab extrinseco; necessitati autem voti nos ipsi nos submittimus. Item quia in toto discursu capituli probare conatur, eam necessitatem posse minuere charitatem, et ideo non esse a nobis amplectendam, quæ ratio, et totus discursus in coactionis necessitate locum non habet. Considerandum ergo est, Prosperum non loqui de quolibet opere virtutis, ejusque necessitate, sed specialiter de abstinentia et jejunio, quæ sunt ex bonis et officiis mediocribus, quæ aliquando propter majora bona intermitte debent. Rursus adverto, Prosperi mentem non fuisse consulere ut jejunium nunquam sub necessitate vel obligatione constituatur, sive per votum, sive per superioris præceptum; nam constat hoc aliquando utile esse, nec in hoc potuit Prosper dubitare. Consuluit ergo ut hæc necessitas jejuniū non temere neque indiscretè assumatur, ne forte occurrente rationabili causa frangendi jejunium, *jam non devoti, sed inviti*, illud servemus. Et fortasse vult non ita esse pro lege sumendum, ut nec propter fraternalm charitatem, vel aliam similem intermittendum putetur: *Quia jam tunc (inquit) abstinentia non est virtus dicenda, sed virtus; et cætera, quæ prosequitur in hoc sensu, facilia sunt.*

CAPUT XVIII.

UTRUM VOTUM SIT PER SE EXPETENDUM ET EXPEDIENS?

1. *Gravis error Armachani circa voti utilitatem.* — Hæc quæstio partim ad perfectionem voti magis declarandam pertinet, et ad consummandam quæstionem an sit votum utile, in primo capite inchoatam, est necessaria; et usque ad hunc locum dilata est, quia ejus resolutio ex omnibus hactenus tractatis pendet. Armachanus, ergo, ut Wald. supra refert, sicut male sensit de perfectione voti, ita graviter circa ejus utilitatem erravit. Dixit enim votum æquiparari juramento, cuius usus per se non expedit, et ideo frequentia ejus non consultur, sed potius abstinentia et raritas suadetur, solumque in casu necessitatis vel magnæ utilitatis permittitur. Ita ergo ille de voto sentiebat. Quia sicut docemur, ut sermo noster sit: *Est, est, non, non, quod amplius est, a malo est,* ita quoad voluntatem et affectum doceatur, ut sit voluntas et affectus noster, *Est, est, non, non, id est, simplex et purum propositum, sine obligatione ad Deum.* Et potest

CAP. XVIII. SITNE VOTUM PER SE EXPETENDUM ET EXPEDIENS.

hæc proportio suaderi, quia etiam juramentum est actus religionis, et nihilominus propter periculum non expedit propter se fieri aut expeti, et consultur simpliciter ut non fiat, utique propter se, seu non sine magna causa vel necessitate. Sed non minus periculi est in usu vovendi, quia facile promittitur, et difficile impletur, et ita occasione votorum frequenter multiplicantur et augmentur peccata; ergo eadem ratione non est votum per se expetendum, nec consulendum. Et confirmatur, quia magis expedit vitare grave periculum peccandi mortaliter, quam augmentum meriti, quod ex voto potest provenire; sed illud periculum frequens est et grave; ergo.

2. *Evasio.* — Dices, hoc periculum non nasci ex voto, sed ex hominis malitia aut fralitate. At prefecto parum hoc refert, si in re ipsa inest periculum in voto, quod sine illo non esset; undecumque enim nascatur tale periculum, si commode vitari potest et sine detimento, vitandum est, sicut de scandalo passivo dici solet, illud vitandum esse, si commode potest, sive hoc sit ex præcepto, sive ex consilio charitatis; quodecumque enim horum sufficit ut dicamus hoc esse magis expediens. Rursus non satisfaciet qui dixerit, hoc periculum non esse morale, eo quod multi servant vota emissa, absque peccato mortali; nam de rebus moralibus judicandum est juxta ea quæ frequentius accidunt, et inde accipere debent absolutam denominationem; sed frequentius in hominibus contingit, ut facile frangant promissionem Deo factam; ergo simpliciter judicandum est hoc non expedire. Confirmatur primo, quia non expedit homini minuere libertatem suam circa boni operationem; sed votum, inducendo necessitatem et obligationem, minuit libertatem; ergo. Confirmatur secundo, ex illo Pauli, 1 ad Cor. 7: *Non ut laqueum vobis injiciam, quasi dicat: Consulo continentiam, non votum, ne laqueum vobis injiciam.*

3. *Quibus titulis votum sit expediens.* — Præsolutione adverto, dupli titulo vel ratione posse intelligi votum esse expediens, scilicet, vel propter se et suam perfectionem, vel propter utilitatem ad alia bona consequenda, et a fortiori propter utramque rationem, si simul conjungantur. In secundo sensu, scilicet, de utilitate, videtur tractare hanc quæstionem D. Thomas, d. q., art. 4, et ita exponit Cajet. ibi. Oportetque advertere dupliceiter dici aliquid utile, scilicet, vel ut purum medium ad finem, vel ut formam per se convenientem

subjecto tanquam aptum operandi principium, sicut visus vel habitus potest dici utilis homini, quæ ratio utilis non excludit rationem honesti et boni per se amabilis, ac convenientis naturæ rationali, ut constat in exemplis adductis, et de sanitate, lumine, et aliis formis, que sunt propter suam operationem, et nihilominus sunt per se convenientia et expetibilia. Omnibus ergo his modis de voto tractari potest an expedit. Possumusque loqui de voto in generali, et secundum se, quod ad doctrinam pertinet, vel in particulari applicando votum ad talem personam, vel ad talem materiam, quod magis pertinet ad prudentiam.

4. *Prima assertio, votum esse per se honestum et expetibile, et ad vitæ perfectionem expediens.* — Dico ergo primo: votum ita est secundum se honestum, et per se appetibile, et ad perfectionem vitæ expediens, ut simpliciter cadat sub consilium. Hanc assertionem intendit D. Thomas in d. art. 4, et existimo esse certam de fide. Primo, quia Scriptura hortatur ad vovendum, ut Psalm. 75: *Vovete et reddite.* Ubi Augustinus et alii notant primum esse consilii, secundum necessitatis; et similia loca sunt Levit. 17, Num. 6 et 10, Denter. 12 et 23. Et inter opera perfecti cultus divini futuri in lege gratiae vota ponuntur Isai. 19; supponitur etiam 1 Timoth. 5. Sumi etiam potest ex consilio castitatis, prout a Christo ponitur, Matth. 19: *Sunt eunuchi, qui se castaverunt propter regnum cælorum,* utique per votum castitatis, quo potestas liceat nubendi auferitur; et de illis subdit: *Qui potest capere capiat.* Excitans ad id præstandum, et laudans facientem, ut ibi notant Chrysostomus, et expositores: Hieron., lib. 1 cont. Jovin; August., de Sanctis Virgin., c. 24; Fulgent., lib. de Fid. ad Petr., c. 3, in fine.

5. Secundo probatur ex Patribus, August., dict. Psalmo 75: *Non sitis pigri ad vovendum; non enim viribus vestris implebitis;* et Psalmo 131: *Qui te hortatur ut voveas, ipse adjuvat ut reddas;* Hilario, in Psalmo 64, in principio: *Deo vovenda sunt contemptus corporis, castitatis custodia, jejunii temperantia, atque ideo ait: Et tibi reddetur votum in Jerusalem.* Optime Fulgent., lib. de Fid. ad Pet., capite terito, in fin., ait: *Tunc unusquisque regnum cælorum possidebit, si obliviscens quæ retro sunt et in anteriora extendens se ipsum, secundum quod in Psalmis dicitur: Vovete, et reddite, quod scit esse licitum, et ad profectum melioris vitæ pertinere cognoscit, et libenter voveat, et celeriter reddat.* Chrysost.,